

Posudek doktorské disertační práce

Radek Martinek:

Stavovský oděv katolického kněžstva a jeho zobrazení ve výtvarném umění. Historie – proměny – význam (236 stran textu, LXXI tabulí glosovaných ilustrací, CD, anglický Abstract, Autoreferát)

**Univerzita Karlova
Katolická teologická fakulta
Ústav dějin křesťanského umění, 2013**

Disertace PhDr. Radka Martinka se zabývá z teologického a uměnovědného hlediska velmi zajímavým a potřebným výzkumem – vývojem, smyslem a symbolikou kněžského oděvu katolické církve v průběhu uplynulých století, včetně jeho předstupňů v antice. Autor byl k splnění náročného úkolu výborně připraven svým předchozím studiem dějin umění a teologie u nás i v zahraničí.

Disertace je přehledně rozvržena do osmi navazujících kapitol. První dvě ozřejmují autorovo metodologické stanovisko (Oděv a jeho symbolická role v církvi) a teologii zvoleného tématu - zakotvenost v Písmu, pojetí tělesnosti v antice, tělesnosti a symbolice oděvů v epištolách apoštola Pavla, v počáteční křesťanské obci. Dalších šest analyzuje a popisuje proměny kněžského oděvu na všech úrovních církevní pospolitosti od křesťanského Říma po 20. století. Autor se postupně zabýval církevními i světskými oděvy v raném novověku (z hlediska tehdejší askeze a kajícínosti, vlivem císařských oděvů, "barevnosti barbarského světa, oděním benediktinů a kleriků), ve vrcholném středověku (reformní názory, oděvy jako insignie duchovní svrchovanosti), situací za avignonských papežů "ve vleku dvorské kultury", za renesance a reformace. Největší pozornost pochopitelně věnoval důsledkům reformních požadavků Tridentského koncilu, v Itálii, Záalpi, speciálně ve Francii (celkem 30 stran textu) a pak situaci v 19. století po Francouzské revoluci (29 stran). Ve 20. století zkoumal důsledky sekularizačních tendencí, válečných katastrof, reformy Druhého vatikánského koncilu. Připojen je potřebný výkladový slovník součástí církevního oděvu, přehled pramenů a neobyčejně početná bibliografie (39 stran).

Uvedený, maximálně stručný přehled nemůže vystihnout skutečný přínos Martinkovy fakty a zjištěnými souvislostmi kořaté práce, obsahující bezpočet monografických studií (tonzura, tiára, sutana, kolárek atd.) Ten spočívá především v přesvědčivém shrnutí a vyličení složitého propojení významných historických událostí a tendencí - vně i uvnitř katolické církve – s proměnami církevních oděvů.

Církevní oděv Dr. Martínek chápe jako cenný prostředek nonverbální komunikace kněze a církve s věřícími, v závislosti na vývoji společnosti nutně proměnlivý, aktuálně především za dnešní situace. Cituji: "Ke kněžství 21. století rozhodně nepatří ani uniformita, ani stereotyp, ale naopak ustavičné hledání cesty, jak sdělit nadčasové poselství modernímu člověku jazykem (*myšleno prostřednictvím církevního oděvu*), kterému dobře rozumí."

Vedle bezpochybné erudice se v Martinkově práci projevuje autorova vysoká jazyková kultura a v oblasti vědy vzácné literární nadání (viz už poetické názvy, příklady a metafory některých podkapitol: Znovuoblékání Adama, Barevnost barbarského světa, Nebezpečná barevnost, Počátky kardinálského purpuru, Nosívali se přemnozí po světsku, Luxusní čern, Navzdory Tridentu: voják, dvořan, "krásný abbé" aj.).

Disertace Dr. Martinka může být ihned publikována tiskem a sloužit jako potřebný úvod do historie a problematiky církevních oděvů katolické církve pro posluchače dějin umění a – předpokládám - i pro studující teologie. Pokud k tomu dojde, doporučuji připojit selektivní přehled vybrané literatury shodného zaměření.

K diskusi:

- Ke stránce 28: Nebyl Kristus ukřižován nahý a teprve po sejmutí z kříže oděn rouškou Marie (postrádám zmínku o studii Josefa Cibulky, Starokřesťanská ikonografie a zobrazování Ukřižovaného, 1924) ?
- Ke stránce 87: Knížecí titul olomouckým biskupům zajistil 1355 Karel IV., pozbyli jej v husitské době, o jeho znovunabytí usiloval neúspěšně (?) Stanislav Thurzo (1497 – 1540)
- Ke stránce 131: Jako vousatý je zobrazen ještě v 50. letech 17. století olomoucký biskup arcivévoda Vilém (sborník Město v baroku – baroko ve městě, Olomouc 2012, s. 134, obr. 9)

Předložená práce Dr. Martinka prokazuje autorovu velkou píli, erudici a schopnost pojednat zvolené téma v požadované komplexnosti. Po všech stránkách splňuje nároky kladené na doktorskou disertaci. Jednoznačně ji doporučuji jako podklad pro udělení titulu Ph.D.

Praha, 10. listopadu 2013

Prof. PhDr. Ivo Hlobil, CSc.